

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

A DEVELOPMENT OF AN ENRICHMENT CURRICULUM FOR DEVELOPING LIFE SKILLS IN THE PREVENTION OF SEXUAL PROBLEMS FOR SCHOOL GIRLS IN LOWER SECONDARY SCHOOLS

สิรภพ ทองเนื้อดี¹, อ.ดร.สมชาย เทพแสง², รศ.ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงวงศ์³

Siraphob Tongnuaedee¹, Somchay Tepsang², Tassana Sawangsak³

¹ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ และ 2) ประเมินประสิทธิผลของพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 4 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม การเปรียบเทียบผลการวัดระดับความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต การวิเคราะห์พฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศ และการวิเคราะห์เจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริม มีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา สํารวจ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริม กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรเสริม และความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มมีการทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางช้างวิทยา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ หลักสูตรเสริม แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินพฤติกรรม และแบบสอบถามเจตคติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80 การทดสอบค่าที (t-test) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรเสริม ผู้ให้ข้อมูล คือ วิทยากรผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ องค์ประกอบที่ 3 การภาคภูมิใจในตนเอง องค์ประกอบ

ที่ 4 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และองค์ประกอบที่ 5 การดูแลรักษาสุขภาพ ที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริม

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม พบว่า 1) หลักสูตรเสริมมีคะแนนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E1/E2) เท่ากับ 91.05/90.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) คะแนนความรู้ความเข้าใจหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 3) พฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.50 ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกด้าน และ 4) เจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริมสูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.50 ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรเสริม การพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ

Abstract

This research had the objectives to 1) develop an enrichment curriculum for developing life skills in the prevention of sexual problems for school girls in lower secondary schools, and 2) evaluate the efficiency of the enrichment curriculum for developing life skills in the prevention of sexual problems for school girls in lower secondary schools. The research was conducted in 4 stages. Stage1: Study, survey, and synthesis of fundamental data. The samples were 73 teachers of Health and Physical Education Learning Substance Group in schools under the Secondary Educational Service Area Office 3 in Changwat Phranakhon Si Ayutthaya. The instrument was a survey-type questionnaire. The data was analyzed by mean and percentage. Stage 2: Building an enrichment curriculum. The target group was 10 experts. The instrument was a concordance evaluation form of the enrichment curriculum draft and its appropriateness. The data was analyzed by content validity index, mean and standard deviation. Stage 3: Examination of the enrichment curriculum efficiency using one group pretest-posttest experimental design. The samples were 30 Matayomsuksa 2 school girls of Bangsaiywiththaya School. The instrument consisted of enrichment curriculum, knowledge and understanding assessment, behavioral evaluation form, and attitudes questionnaire. The data was analyzed by the efficiency values of the enrichment curriculum (E1/E2) criterion of 80/80, t-value, mean and standard deviation. And Stage 4: Improving the enrichment curriculum. The key informants were the trainers who conducted learning activities. Their recommendations were used to improve the curriculum to be more complete.

The research results found as follows.

1. The development of enrichment curriculum for life skills development of prevention of sexual problems for school girls in lower secondary schools had 5 components of life skills development of prevention of sexual problems: Component 1: Building relationships and communication, Component 2: Emotion management, Component 3 : Self-esteem, Component 4 : Critical thinking skills, and Component 5: Health care. They had the appropriateness at the high level and had explicit accordance and relations with the development of the enrichment curriculum.

2. The evaluation of the enrichment curriculum efficiency found that 1) The enrich curriculum having the marks of during learning activities management and post learning activities management (E1/E2) of 91.05/90.67, which

were higher than the criterion of 80/80. The understanding marks after learning activities management were significantly higher at .05 level than those before learning activities management. 3) The behavioral prevention of sexual problems of the school girls was significantly higher at .05 level than the mean criterion of 3.50 in every aspect. 4) The attitudes on the enrichment curriculum were significantly higher at .05 level than the mean criterion of 3.50 in every item.

Keywords: Develop aenrichment curriculum, Develop life skills, Life skills to prevent sexual problems

ภูมิหลัง

ปัจจุบันโลกและสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางของการเกิดวิกฤติมากขึ้น เด็กเยาวชนและผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบที่ชัดเจน โดยเฉพาะต่อปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์ สถิติและข้อมูลทางสังคมทุกวันนี้ล้วนบ่งชี้ไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เด็กผู้หญิงตั้งครรภ์ที่อายุน้อยลง มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นเกิดปัญหาการทำแท้ง การตั้งท้องไม่พร้อม การทิ้งทารก ปัญหาสุขภาพที่เป็นผลแทรกซ้อนจากการทำแท้งและปัญหาการติดเชื้อเอชไอวี ปัญหาความรุนแรง เช่น การข่มขืนหลอกลวง การทำร้าย การฆาตกรรม การติดยาเสพติด การติดเกม และการพนัน เป็นต้น รากเหง้าของปัญหาเหล่านี้เกิดเนื่องจากปัญหาการล่มสลายอ่อนแอของสถาบันครอบครัวและชุมชน ประกอบกับการปรับตัวของสถาบันหลักในสังคม เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ ทำให้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลครอบงำและชักพาเยาวชนไปสู่ทางแห่งความเสี่ยงมากขึ้น [1] ประกอบกับแนวโน้มในการเข้าสู่วัยเริ่มหนุ่มสาวเร็วขึ้นทั้งในเพศหญิงและเพศชาย ไม่ได้มีเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกด้วยโดยในวัยนี้ทั้งหญิงและชายจะเริ่มมีความสนใจในเพศตรงข้าม รวมทั้งเริ่มเกิดอารมณ์ความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ ร่วมกับบริบททางสังคมในปัจจุบันของประเทศไทยที่มีการเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้ง่าย ความหลากหลายของสื่อและสื่อจำนวนมากก็สามารถกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดอารมณ์ทางเพศได้ ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งอาจจะชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้ เพราะฉะนั้นการดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง จึงต้องดำเนินการตั้งแต่ช่วงก่อนที่วัยรุ่นจะเข้าสู่วัยหนุ่มสาว เพื่อให้วัยรุ่นได้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่ถูกต้อง และมีทักษะชีวิต เพื่อที่จะสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยได้ [2]

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถเชิงจิตสังคม (Psychosocial competency) ของบุคคลเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ และแรงกดดันที่เกิดขึ้นในชีวิตทุกด้าน บุคคลนั้นสามารถใช้ความรู้ ความคิด และทักษะภายในตัวจัดการกับปัญหาได้ หรือความสามารถในการปรับตัว หรือหาทางออกของปัญหาได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งในด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขทั้งปัจจุบันและอนาคต [3] ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อบุคคล ครอบครัว ประเทศ และสังคมโลก เนื่องจากทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพประชากรโดยรวม [4] การพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน เป็นการพัฒนาความสามารถทางสังคม ความคิดอ่าน ความพยายามเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์วิกฤติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ตลอดจนเป็นความสามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนด้วย การสอนทักษะชีวิตซึ่งมีความครอบคลุมทุกแง่มุมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ [5] ที่ผ่านมามีความพยายามพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่อง เพศศึกษาในประเทศไทยมาโดยตลอดทั้งจากทางภาครัฐบาลและองค์กรเอกชน แต่อย่างไรก็ตามนอกจากการสร้างหลักสูตรที่ดีขึ้นมาแล้ว การนำหลักสูตรนั้นไปใช้ก็ยังเป็นเรื่องท้าทาย เนื่องจากจะต้องใช้นโยบายสนับสนุนที่ชัดเจนจากหน่วยงานราชการในส่วนกลางแล้ว ยังต้องใช้ความเข้าใจและความร่วมมือจาก

สถานศึกษาแต่ละแห่งด้วย [2] ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิง ซึ่งหลักสูตรเสริม (Enrichment curriculum) เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มีระยะเวลาในการใช้หลักสูตรไม่มากนัก เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ หรือพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะด้าน [6]

การพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นจะสามารถแก้ปัญหาได้ เพราะทักษะชีวิตจะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัว แก้ปัญหาและตัดสินใจในการดำรงชีวิต มีความสุขในการดำรงชีวิต มีความมั่นคง มีบุคลิกภาพดี มีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่น [7] ในขณะเดียวกันช่วยให้นักเรียน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคมและวัฒนธรรมของตนกำหนดไว้และมองเห็นว่าลักษณะความรู้ความสามารถ ความต้องการของตนสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและครอบครัวบ้าง ทำให้เกิดความมั่นใจว่าตนจะสามารถทำทุกอย่างได้ดีตามมาตรฐานของตนและสังคมไปพร้อมๆ กัน [8] ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันปัญหาทางเพศที่สำคัญ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) การภาคภูมิใจในตนเอง 3) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร 4) การดูแลสุขภาพสุขภาพ และ 5) การจัดการอารมณ์ [9] โดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนับว่ามีความสำคัญ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะ ทำให้นักคนได้ใช้ในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ไตร่ตรอง ทบทวนข้อมูล ปัญหา เรื่องราวที่เข้ามาในชีวิตก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อและทำสิ่งต่างๆ [10] การภาคภูมิใจในตนเองนับว่ามีความสำคัญเช่นกัน ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการเผชิญปัญหาอย่างมั่นใจ ช่วยให้เกิดการพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จ ส่วนการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นผลด้านจิตวิทยา ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับศรัทธา โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีจะช่วยแนะนำการดำรงชีวิตในโรงเรียนไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นได้ รวมทั้งช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์และแก้ปัญหาด้านวินัยอีกด้วย [11] เช่นเดียวกับ การจัดการกับอารมณ์มีความสำคัญต่อการป้องกันทางเพศของนักเรียนเพราะช่วยทบทวนการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวเอง พิจารณาว่า เกิดผลอย่างไรกับตัวเราเองและบุคคลอื่น หากรู้ดีว่าการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวเองมีปัญหา ก็ควรยอมรับและหาวิธีการแก้ไข ช่วยประเมินสถานการณ์และควบคุมอารมณ์ตนเองได้ [12] และทักษะชีวิตด้านการดูแลสุขภาพสุขภาพ มีความสำคัญต่อนักเรียน ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความสุขในโรงเรียน สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต ในการที่จะมีสุขภาพส่วนบุคคลดี จำเป็นจะต้องได้รับการปลูกฝังให้ความรู้ และได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติสิ่งที่จะทำให้มีอนามัยมาตั้งแต่เริ่มต้นอย่างถูกต้อง และให้พฤติกรรมปฏิบัติจนกระทั่งเกิดความเคยชินเป็นสุขนิสัย [13]

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน สามารถสู้กระแสวิกฤติต่างๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล มีความเข้าใจสถานการณ์และมีวิจารณญาณในการเลือกรับเลือกปฏิเสธ มีความสามารถควบคุมอารมณ์ และบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชีวิต และมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น จึงจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 4 ประเด็น ได้แก่ การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมการเปรียบเทียบผลการวัดระดับความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศ และการวิเคราะห์เจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา สำรวจ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ มีแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความ เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ และสร้างแบบสอบถามความต้องการของครูที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ คือแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความต้องการของครูในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ ใน 5 ด้าน คือ 1) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร 2) การจัดการกับอารมณ์ 3) การภาคภูมิใจในตนเอง 4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 5) การดูแลสุขภาพสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และในส่วนของข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเขียนเชิงบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการร่างหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 1 ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร 2) การจัดการกับอารมณ์ 3) การภาคภูมิใจในตนเอง 4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 5) การดูแลสุขภาพสุขภาพ ซึ่งในขั้นตอนนี้ 2 นี้ แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การสร้างโครงร่างหลักสูตรเสริม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ร่าง และชั้นที่ 2 การตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรเสริม โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผลทางการศึกษา ด้านพฤติกรรมศาสตร์ ด้านอนามัยและการควบคุมโรค ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางเพศ ด้านจิตวิทยาและการพัฒนาเยาวชน จำนวน 10 ท่าน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบโครงร่างของหลักสูตรเสริม คือ แบบประเมินความเหมาะสม และแบบประเมินโครงร่างหลักสูตรเสริมวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การทดลองใช้หลักสูตรเสริมเป็นการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสู่ชั้นเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการทดลองใช้หลักสูตรเสริมในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลสองครั้ง (One-Group Pretest Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2559 ภาคเรียนที่ 2 ของโรงเรียนบางชัยวิทยา จำนวน 30 คน โดยเลือก

แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น แบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตแบบประเมินพฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศ และแบบสอบถามเจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80 การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระกัน (t - test for dependent sample) และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (t - test for one sample) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

หลังจากนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ไปทดลองใช้แล้ว ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3 มาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรเสริมเพื่อให้ได้หลักสูตรเสริมที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ องค์ประกอบที่ 3 การภาคภูมิใจในตนเอง องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ องค์ประกอบที่ 5 การดูแลรักษาสุขภาพ และมีโครงสร้างเนื้อหา 6 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การดูแลรักษาสุขภาพ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาทางเพศ ใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 24 ชั่วโมง โดยหลักสูตรเสริมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) และมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องชัดเจนกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมโดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 จึงเชื่อมั่นได้ว่าหลักสูตรสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

2. ประสิทธิภาพของพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับหลังการจัดกิจกรรม (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80 แสดงผลดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับหลังการจัดกิจกรรม

กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน นักเรียน (คน)	ระหว่างการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม			ประสิทธิภาพ หลักสูตรเสริม E ₁ /E ₂
		คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	
นักเรียน หญิง	30	60	54.63	91.05	30	27.20	90.67	91.05/90.67

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับหลังการจัดกิจกรรม (E1/E2) เท่ากับ 91.05/90.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

2.2 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้ค่าที (t - test Dependent) แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
ก่อนเรียน	30	22.10	2.51	-10.836	.000*
หลังเรียน	30	27.20	1.19		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 22.10 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.51 และคะแนนความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 27.20 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.19 โดยค่า t มีค่าเท่ากับ -10.836 และค่า p มีค่าเท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วนักเรียนมีคะแนนความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศกับเกณฑ์ $\mu = 3.50$ พบว่า พฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศของนักเรียน มีพฤติกรรมสูงกว่าเกณฑ์ $\mu = 3.50$ ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 10.93$, Sig = .000*) โดยพฤติกรรมกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.39$)

2.4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กับเกณฑ์ $\mu = 3.50$ พบว่า เจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีเจตคติสูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.50 ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.47$, Sig = .000*) โดยเจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.39$)

อภิปรายผล

จากผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลในข้อสรุปแต่ละข้อ ดังนี้

1. จากผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้หลักสูตรเสริมที่มีองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ องค์ประกอบที่ 3 การภาคภูมิใจในตนเอง องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ องค์ประกอบที่ 5 การดูแลรักษาสุขภาพ

และมีโครงสร้างเนื้อหา 6 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การจัดการกับอารมณ์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความภาคภูมิใจในตนเอง หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การดูแลรักษาสุขภาพ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาทางเพศ ใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 24 ชั่วโมง โดยหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสม และมีความสอดคล้องกันเชื่อมั่นได้ว่าหลักสูตรสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โลกและสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางของการเกิดวิกฤติมากขึ้น เด็กเยาวชนและผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบที่ชัดเจน โดยเฉพาะต่อปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์ สถิติและข้อมูลทางสังคมทุกวันนี้ล้วนบ่งชี้ไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เด็กผู้หญิงตั้งครรภ์ที่อายุน้อยลง มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นเกิดปัญหาการทำแท้ง การตั้งท้องไม่พร้อม การทิ้งทารก ปัญหาสุขภาพที่เป็นผลแทรกซ้อนจากการทำแท้งและปัญหาการติดเชื้อเอดส์ ปัญหาความรุนแรง เช่น การข่มขืน หลอกหลวง การทำร้าย การฆาตกรรม การติดยาเสพติด การติดเกม และการพนัน เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นว่าวัยรุ่นต้องเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษา และสังเคราะห์ ทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิง พบว่า มี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์ การภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการดูแลรักษาสุขภาพ ซึ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีความสำคัญ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ นักเรียนได้ใช้ในการวิเคราะห์ วิพากษ์ ไตร่ตรอง ทบทวน ข้อมูล ปัญหา เรื่องราวที่เข้ามาในชีวิตก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อและทำสิ่งต่างๆ [10] การภาคภูมิใจในตนเองนั้นมีความสำคัญเช่นกัน ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการเผชิญปัญหาอย่างมั่นใจ ช่วยให้พัฒนาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ส่วนการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นผลด้านจิตวิทยา ทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับศรัทธา โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีจะช่วยแนะนำการดำรงชีวิตในโรงเรียนไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นได้ รวมทั้งช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์และแก้ปัญหาด้านวินัยอีกด้วย [11] เช่นเดียวกับ การจัดการกับอารมณ์มีความสำคัญต่อการป้องกันทางเพศของนักเรียนเพราะช่วยทบทวนการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวเอง พิจารณาว่า เกิดผลอย่างไรกับตัวเองและบุคคลอื่น หากรู้สึกว่าการแสดงออกบางอารมณ์ของตัวเองมีปัญหา ก็ควรยอมรับและหาวิธีการแก้ไข ช่วยประเมินสถานการณ์และควบคุมอารมณ์ตนเองได้ [12] และทักษะชีวิตด้านการดูแลรักษาสุขภาพ มีความสำคัญต่อนักเรียน ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความสุขในโรงเรียน สุขภาพเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต ในการทำงานที่มีสุขภาพส่วนบุคคลดี จำเป็นจะต้องได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ และได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติสิ่งที่จะทำให้มีอนามัยดีมาตั้งแต่เริ่มต้นอย่างถูกต้อง และให้พฤติกรรมปฏิบัติจนกระทั่งเกิดความเคยชินเป็นสุขนิสัย [14] นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนับสนุนองค์ประกอบดังกล่าว ด้วยสอบถามความต้องการของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ที่มีต่อหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ จำนวน 73 คน และพบว่า ครูเห็นด้วยในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 93.15 โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่า สภาพสังคมในปัจจุบัน เป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ นักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่ายจากโทรศัพท์มือถือ โดยเฉพาะสื่อโซเชียลที่สามารถนำไปสู่การเกิดปัญหาทางเพศ ทั้งนี้หลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันอาจจะไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ โดยเฉพาะนักเรียนหญิงที่มักจะถูกเป็นเหยื่อของภัยคุกคามทางเพศได้โดยง่าย ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศมากขึ้น

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นการอภิปรายผลในข้อสรุปแต่ละข้อ ดังนี้

2.1 หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 91.05/90.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ พัฒนาขึ้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของวัยรุ่น และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการกลุ่มที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีการแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีการฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน เป็นการพัฒนาความสามารถทางสังคม ความคิดอ่าน ความพยายามเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์วิกฤตที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ตลอดจนเป็นความสามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนด้วย การสอนทักษะชีวิตซึ่งมีความครอบคลุมทุกแง่มุม เป็นการสอนแบบเบ็ดเสร็จ ในจำนวนทักษะชีวิตทั้งหมด สิ่งที่จะต้องได้รับการพิจารณา ก็คือ ทักษะชีวิตที่เป็นแกน (Core life skill) หรือทักษะชีวิตพื้นฐานซึ่งจะต้องจัดให้มีการสอนให้สัมพันธ์กับการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการเสริมสร้างทักษะชีวิต จึงหมายถึง การอบรม ฝึกฝนให้เยาวชนเข้าใจ มีความชำนาญในการใช้ทักษะชีวิตที่เป็นแกน (Core life skill) โดยได้รับการขัดเกลาจากผู้ใหญ่ทุกฝ่ายที่มองเห็นความสำคัญของปัญหาเยาวชน [5] สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติมา จันบำรุง [15] ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศในวัยเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้ และทักษะชีวิตเพื่อป้องกันปัญหาทางเพศในวัยเรียน เนื่องจากผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วม และมีผลให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันปัญหาทางเพศในวัยเรียนได้ ดังนั้นโปรแกรมการเรียนรู้ทักษะชีวิตนี้ จึงเหมาะสำหรับการนำไปใช้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของวัยรุ่นในกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพและปัญหาพฤติกรรมทางเพศต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ฉายวิวัฒน์ [16] วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินการใช้หลักสูตรเสริมตามเกณฑ์ (80/80) พบว่าได้ตามเกณฑ์เท่ากับ 81.94/81.08 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนียา เทียนคำศรี [17] วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อการออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อการออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่จัดทำขึ้นมีประสิทธิภาพ 92.83/93.77 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80 กล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมได้

2.2 คะแนนความรู้ความเข้าใจทักษะชีวิตหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านป้องกันปัญหาทางเพศ ถูกพัฒนาขึ้นตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติมา จันบำรุง [18] ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศในวัยเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ทักษะความตระหนักในตน ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร และทักษะการจัดการความเครียด เพื่อป้องกันปัญหาทางเพศ สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรา สามัง [19] ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรม การเสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมกรมการมีเพศสัมพันธ์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตอำเภอ เมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนชายกลุ่มทดลองมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมี พฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม

2.3 พฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศของนักเรียน สูงกว่าเกณฑ์ $\mu = 3.50$ ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 ทุกด้าน และทุกข้อ โดยพฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตร เสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการป้องกันปัญหาทางเพศมีเนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ แสดงความคิดเห็น และสอบถามได้อย่างเปิดกว้าง ประกอบกับวิทยากรเป็นผู้มี ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และยอมส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาทางเพศของนักเรียนที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุภัทรา สามัง [19] ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรร มการมีเพศสัมพันธ์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม ความตระหนักในตนเอง ทักษะ การตัดสินใจและแก้ปัญหา ทักษะการปฏิเสธ และพฤติกรรมป้องกันตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์มากกว่านักเรียน กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราณี วงศ์คงเดช [20] ได้วิจัยการเสริมสร้าง ทักษะชีวิตกับแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตและพฤติกรรมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติดีกว่าก่อนการทดลองเกือบทุกด้าน มีเฉพาะทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา และการมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมการดื่ม แอลกอฮอล์ที่ไม่พบความแตกต่างทางสถิติ

2.4 เจตคติสูงกว่าเกณฑ์ $\mu = 3.50$ ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ โดยเจตคติที่มีต่อหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก เจตคติเป็นความรู้สึกของบุคคล อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคล แสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรเสริม สอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุภัทรา สามัง [19] ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรร มการมีเพศสัมพันธ์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมเสริมสร้าง ทักษะชีวิต มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนมีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น จึงควร สนับสนุนให้ครูนำโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทุกระดับชั้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมี 3 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ นักเรียนรู้สึกเห็นประโยชน์และคุณค่าของ วิจัยรณญาณกับการคิดเป็น รองลงมา นักเรียนรู้สึกชอบหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ สำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนรู้สึกเห็นคุณค่าของอารมณ์ดีมีความสุข ตามลำดับ เนื่องมาจากการคิดอย่างมีวิจยรณญาณมีความสำคัญกับโลกปัจจุบันโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ต่างๆ ดังนั้น การที่นักเรียนได้เรียนรู้การคิด อย่างมีวิจยรณญาณจึงทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น เช่นเดียวกับการเห็นคุณค่าของอารมณ์ดีมีความสุข ที่ทำให้นักเรียนมี ความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ส่วนประเด็นนักเรียนรู้สึกชอบหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศ อาจเนื่องมาจากเป็นหลักสูตรที่นักเรียนกำลังสนใจเพราะกำลังเข้าสู่วัยรุ่น ประกอบกับวิทยากรผู้สอนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทำให้นักเรียนสนุก และรู้สึกชอบและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนุพล สุนทรรัตน์ [21] วิจัยเรื่อง การพัฒนา

และหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนผลการเปรียบเทียบ เจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมหลังการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรเสริมไปใช้

1.1 การนำหลักสูตรไปใช้ควรคำนึงถึงหลักการของหลักสูตรเสริม ด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งจะดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

1.2 การนำหลักสูตรไปใช้ควรจัดหาสื่อการจัดการเรียนรู้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงที่น่าสนใจ ทันสมัย และมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

1.3 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรนำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศไปใช้เพื่อเสริมทักษะชีวิต ด้านป้องกันปัญหาทางเพศ สำหรับนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้นของตน

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ควรส่งเสริมให้นำหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้าน ป้องกันปัญหาทางเพศสำหรับนักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ไปใช้ในโรงเรียนในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและเจตคติในระยะยาว เมื่อนักเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ มัธยมศึกษา ปีที่ 4

2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ในด้านอื่นๆ เช่น พฤติกรรมความรุนแรง การบริโภค วัตถุนิยม การติดเกม การแสดงความคิดเห็นในโซเชียลมีเดีย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] ลีอัยย ศรีเงินยวง. (2552). *คู่มือการทำงานเพื่อนำหลักสูตรธรรมมาแก้ปัญหาสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ.
- [2] บุญฤทธิ์ สุขรัตน์. (2557). *การตั้งครรภในวัยรุ่น: นโยบาย แนวทางการดำเนินงาน และติดตามประเมินผล*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- [3] พัชรินทร์ ทาน้อย. (2551). *ประสิทธิผลของการสร้างเสริมทักษะชีวิตและการจูงใจในการป้องกันอุบัติเหตุ* จากกรถจักรยานยนต์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ สธ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [4] กุสุมาวดี คำเกลี้ยง และคณะ. (2554). *หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอมพันธ์.
- [5] นพัสชินทร์ มูลทาทอง. (2555, มกราคม - มิถุนายน). *ทักษะชีวิตกับการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน*. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 9 (1): 23 - 30.
- [6] วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). *หลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- [7] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2550). *เอกสารการสอนชุดวิชาทักษะชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- [8] Wenzel, V., Weichold, K. and Silbereisen, R. K. (2009, December). "The Life Skills Program IPSY: Positive Influences on School Bonding and Prevention of Substance Misuse", in Journal of Adolescence. Vol.32 (No.6): pp.1391-1401.
- [9] Benson, P. L. and Scales, P. C. (2009, April). "Positive Youth Development and the Prevention of Youth Aggression and Violence", in European Journal of Developmental Science. Vol.3 (No.3): pp.218 - 234.
- [10] Butler, H. A. (2012, June). "Halpern Critical Thinking Assessment Predicts Real-World Outcomes of Critical Thinking", in Applied Cognitive Psychology. Vol.26 (No.5): pp.721-729.
- [11] Weiss, S., Marian, H. (August 2007). "Student Communication Motives and Interpersonal Attraction Toward Instructor", in Communication Research Reports. Vol.3 (No.24): pp.215-224.
- [12] Kluemper, D.H. (2008, April). "Trait Emotional Intelligence: The Impact of Core-Self Evaluations and Social Desirability", in Personality and Individual Differences. Vol.44 (No.6): pp. 1402-1412.
- [13] Pearson, J.C. and Nelson, P.E. (1997). *An introduction to human communication understanding & sharing*. The United States of America: McGraw-Hill.
- [14] Patterson, S.M. and Vitello, E. M. (2006, January). "Key Influences Shaping Health Education: Progress Toward Accreditation", in The Health Education Monograph Series. Vol.23 (No.1): pp.14-19.
- [15] กิตติมา จันบำรุง. (2548). *ประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่อพฤติกรรมการป้องกัน ปัญหาทางเพศในวัยเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [16] อัจฉรา ฉายวิวัฒน์. (2551, มิถุนายน - กันยายน). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วารสารศึกษาศาสตร์. 19 (3): 65-66.
- [17] ธนียา เทียนคำศรี. (2557, มกราคม - มิถุนายน). *"การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อการออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา"* ในวารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 12(1): 115-121.
- [18] สุภัทรา สามัง. (2548). *ผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่มีเพศสัมพันธ์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [19] ราณี วงศ์คงเดช. (2549). *การเสริมสร้างทักษะชีวิตกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [20] ดนุพล สุนทรรัตน์. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.